

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM	5
Problem Durumu	5
Problem Cümlesi	6
Alt Problemler	6
Araştırmanın Önemi	7
Sayıtlılar	8
Sınırlılıklar	8
Tanımlar	8
II. BÖLÜM	9
YÖNTEM	9
EVREN	9
ÖRNEKLEM	9
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	9
ANKETLERİ UYGULAMA SÜRECİ	9
VERİLERİN ANALİZİ	10
III. BÖLÜM	11
A.) ARAŞTIRMANIN MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNE İLİŞKİN BULGULARI	11
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	11
Tablo 3.1. Örneklem Alınan Öğrencilerin Bölümlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	11
Tablo 3.2. Örneklem Alınan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	12
Tablo 3.3. Örneklem Alınan Öğrencilerin İkamet Yerine Göre Dağılımı	12
Tablo 3.4. Örneklem Alınan Öğrencilerin Kiminle Bir Arada Yaşadıklarına Göre Dağılımı	13
Tablo 3.5. Örneklem Alınan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	13
Tablo 3.6. Örneklem Alınan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	14
Tablo 3.7. Örneklem Alınan Öğrencilerin Annelerinin İş Durumuna Göre Dağılımı	14
Tablo 3.8. Örneklem Alınan Öğrencilerin Babalarının İş Durumuna Göre Dağılımı	15
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	15
Tablo 3.9. Örneklem Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümleri Severek Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı	15
Tablo 3.10. Örneklem Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümleri Anne Babalarının İsteği Üzerine Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı	16

Tablo 3.11. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümü Sınav Nedeniyle Zorunlu Olarak Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı.....	16
Tablo 3.12. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümü Evlerine Yakın Olduğu İçin Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı.....	17
Tablo 3.13. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümü, Bölgede Başka Okul Olmamasından Dolayı Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı	17
Tablo 3.14. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Ailelerinde Seçmiş Oldukları Bölüme Ait Meslek Kolunda Çalışan Olup Olmamasına Göre Dağılımı	17
Tablo 3.15. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okula Ortaokul Öğretmenleri Tarafından Yönlendirilip Yönlendirilmediklerine Göre Dağılımı.....	18
Tablo 3.16. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okula İlkokul Öğretmenleri Tarafından Yönlendirilip Yönlendirilmediklerine Göre Dağılımı	18
Tablo 3.17. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Lise Tercihlerinde Öğretmenleri Tarafından Yapılan Yönlendirmelerin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	18
Tablo 3.18. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Tercih Zamanında Mesleki Olmayan Bir Liseye Gitmek İsteyip İstemediklerine Göre Dağılımı	19
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	19
Tablo 3.19. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okudukları Okula Girerken Sahip Oldukları Beklentiler	19
Tablo 3.20. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okula Başlamadan Önceki Düşünceleri ile Şimdiki Düşüncelerinin Örtüşüp Örtüşmediğine İlişkin Dağılımı.....	20
Tablo 3.21. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okullarında Aldıkları Eğitimin, Onların Kişisel Özelliklerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	21
Tablo 3.22. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Almış Oldukları Mesleki Eğitim İle İlgili Bir İş Yerinde Çalışabilecek Derecede Yeterli Olduklarını Düşünüp Düşünmediklerine Göre Dağılımı	21
Tablo 3.23. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Şimdiye Kadar Okullarında Aldıkları Eğitimin Onların Mesleği Öğrenmeleri için Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	21
Tablo 3.24. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okudukları Okulların Fiziki İmkânlarının (Atölye, Araç, Gereç vb.) Mesleği Öğrenmeleri için Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	22
Tablo 3.25. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenlerinin, Mesleği Öğrenmeleri için Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	22
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	23
Tablo 3.26. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Meslek Lisesinde Aldıkları Eğitimin, Staj Yaptıkları İşyerlerinde Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	23
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	23
Tablo 3.27. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okullarının Fiziki İmkânlarının Daha Gelişmiş Olmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	23

Tablo 3.28. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Yapılan Staj Sürelerinin Daha Uzun Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	24
Tablo 3.29. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okullarında Meslek Derslerinin Daha Fazla Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	24
Tablo 3.30. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenlerinin Daha Yeterli Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	25
Tablo 3.31. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Öğrencilerle Yeteri Kadar İlgilenmesi Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	25
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	26
Tablo 3.32. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okulu Bitirdikten Sonra En Çok Yapmayı Düşündükleri Faaliyetler	26
Tablo 3.33. Çalışmayı Düşünmeyen Öğrencilerin Bu Şekilde Düşünmelerine Neden Olan Etkenler	27
Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	27
Tablo 3.34. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Meslek Lisesinde Okumanın Toplum Tarafından Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	27
Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	28
Tablo 3.35. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Sanayi ve Üretim Sektöründe Çalışmanın (İşçi Olmanın) Toplum Tarafından Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	28
Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	28
Tablo 3.36. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Staj Yaptıkları Kurumda Kendilerine Nasıl Davranıldığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	28
Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	29
Tablo 3.37. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Tercih Şansları Olsaydı Yine Okudukları Okulu Seçip Seçmeyeceklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	29
On birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	29
Tablo 3.38. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okulda Öğrendikleri Bilgi ve Becerileri İş Yerindeki Çalışmalarında Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	29
B.) ARAŞTIRMANIN İŞVERENLERE İLİŞKİN BULGULARI	30
On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	30
Tablo 3.39. Örnekleme Alınan İşverenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	30
Tablo 3.40. Örnekleme Alınan İşverenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	30
Tablo 3.41. Örnekleme Alınan İşverenlerin Yaşa Göre Dağılımı	30
Tablo 3.42. Örnekleme Alınan İşverenlerin Hizmet Verdikleri Sektörlere Göre Dağılımı	31
Tablo 3.43. Örnekleme Alınan İşverenlerin İşyerlerinde Çalışanların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı.....	32
Tablo 3.44. Örnekleme Alınan İşverenlerin Kaç Yıldır İlgili Sektörde Çalıştıklarının Dağılımı	32

Tablo 3.45. Örnekleme Alınan İşverenlerin Kurumlarının Faaliyet Yerlerine Göre Dağılımı..	33
On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
Tablo 3.46. Örnekleme Alınan İşverenlerin İşyerlerinde Eleman Sıkıntısı Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	33
Tablo 3.47. Örnekleme Alınan İşverenlerin Görüşlerine Göre Eleman Sıkıntısı Olan Alanlar	34
On dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	35
Tablo 3.48. Örnekleme Alınan İşverenlerin İşyerine Eleman Seçiminde Öncelik Verdiği Ölçütler.....	35
On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	36
Tablo 3.49. Örnekleme Alınan İşverenlerin Stajyer Öğrenci Alırken Dikkat Ettiği Kriterler ...	36
On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
Tablo 3.50. Örnekleme Alınan İşverenlerin Stajyerlerle İlgili Yaşadıkları Sorunlar	37
On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	37
Tablo 3.51. Örnekleme Alınan İşverenlerin Meslek Liselerinin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşleri.....	38
On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	38
Tablo 3.52. Örnekleme Alınan İşverenlerin Meslek Liselerinin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşleri.....	38
On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	39
Tablo 3.53. Örnekleme Alınan İşverenlerin Meslek Liselerinden Talepleri.....	39
IV. BÖLÜM	41
SONUÇLAR	41
A) ARAŞTIRMANIN ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN SONUÇLARI	41
B) ARAŞTIRMANIN İŞVERENLERE İLİŞKİN SONUÇLARI	44
ÖNERİLER	46
KAYNAKÇA	48
EKLER	49
EK I.....	49
ÖĞRENCİ ANKETİ.....	49
EK II.....	54
İŞVEREN GÖRÜŞME FORMU	54

I. BÖLÜM

Problem Durumu

Ülkemiz, gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmesi için endüstri alanına yatırım yapmalıdır. Bu yatırımların en önemli bileşenlerinden birisi, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesidir. Özellikle sanayi iş kollarında nitelikli ara elaman sıkıntısı çekilmesi, bu konuyu daha da önemli kılmaktadır.

Bu çerçevede, mesleki ve teknik eğitimin önemi büyüktür. Son yıllarda, Türkiye’de kalkınma planlarında ve MEB belgelerinde mesleki ve teknik eğitime gittikçe daha çok önem veriliyor. Mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) değil, diğer tüm paydaşların öncelikleri arasında yer alıyor. Günümüzde insan kaynaklarını eğitmede ve yönetmede meslek liselerinde eğitim gören öğrenci sayısını artırmak yerine, mesleki ve teknik eğitim almış kişilerin işgücü piyasasında istihdam edilebilmelerini sağlamaya yönelik önlemler alınmalıdır (ERG, 2012). Bu çerçevede, meslek liselerinde okuyan öğrencilerin istihdam edilebilirliği için, mesleki eğitimlerini çok nitelikli almak zorundadırlar. Ayrıca iş dünyasına girdiklerinde, meslekleriyle ilgili sorunları en az düzeyde yaşamaları için uygulamaya/staja daha çok önem verilmelidir.

Ülkemizde sürdürülen İstihdam politikalarıyla ekonomide istikrarı ve üretim faktörlerinin etkin kullanımını sağlamak, gelirin adil dağılımını gerçekleştirerek yoksulluğu önlemek ve refahı yükseltmek amaçlanmıştır. Bunu sağlamak için işsizliğin önlenmesi temel bir hedef olmakla birlikte, istihdam politikaları işsizliği önlemek ve dolayısıyla yoksulluğu önleyerek adil gelir dağılımının sağlanması ve refahın artırılmasında tek başına yeterli değildir (Karabulut, 2007). Bu önlemlerle birlikte, insan kaynaklarının sürekli nitelikli eğitimle yetiştirilmesi gerekmektedir.

Ekonomik açıdan mesleki ve teknik eğitim; işgücü piyasasının gereksinimlerinin karşılanması, üretimde verimlilik ve kalite artışının sağlanması, işsizliğin azaltılması, iç ve dış piyasalarda rekabet gücünü artırması, kaynakların etkinlik, verimlilik ve rasyonellik esasına göre kullanılması, çağdaş teknolojilerin izlenmesi, bu teknolojilerin mal ve hizmet üretimine yansıtılması, hızlı, istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi gibi konularda önemli katkılar sağlamaktadır (Aykaç, 2002: 155-156).

Türkiye genelinde çalışanlarına mesleki eğitim kursu veya mesleki eğitimin diğer türlerini (işbaşında rehberli eğitim, rotasyon ve yer değiştirmeler, çalışma ziyaretleri, kalite ve öğrenme çemberleri, öz yönelimli öğrenme, konferans, çalıştay, ticaret fuarları, seminerlere katılım) sağlayan girişimlerin tüm girişimler içindeki oranı % 32’dir. Bu sonuçlar Türkiye’de milli gelirin önemli bir kısmının niteliksiz işgücü ile yaratıldığını göstermektedir. Bu durum, meslek liselerindeki nitelik sorununun ve istihdam politikalarının acil olarak ele alınmasını gerektirmektedir (Aydıncal, Bilgin, Şanöz, Demirci, 2012).

Türkiye’de eğitim-istihdam ilişkisi oldukça zayıf gözükmemektedir. Ülkemizde mesleki eğitim sistemi ile istihdam işlevsel olarak birbiriyle bağlantılı değildir. Bu durum, bilişsel yetenekleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesi, mesleki eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaması, mevcut mesleki eğitim programlarının ilgili tüm taraflarla yeterince işbirliği içinde güncellenmemesi, donanım eksikliği ve eğitim personelinin yeterince sektör tecrübesinin olmaması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır (MEB, 2012’den aktaran Özsoy, 2015).

İşverenlerin nitelikli ara eleman gereksinimleri mesleki eğitimle karşılanamamaktadır. Bir yandan örgün eğitim veren meslek okulu mezunları, işgücü piyasasının talep ettiği niteliklere tam olarak sahip değilken, diğer yandan da işletmelerde nitelikli ara eleman açığı bulunmaktadır. Bu durum, mezunların işsiz kalmasına ya da başka alanlarda çalışmalarına neden olmaktadır. Resmi verilere göre Türkiye’de işsizlik oranları son yıllarda %10 düzeylerindedir. Ancak işverenlerin büyük bir kısmının, nitelikli eleman bulamamaktan şikâyet etmeleri, mesleki eğitim ve istihdam arasındaki sorunu ortaya koymaktadır (Özsoy, 2015). Eldeki araştırma hem ülke genelinde hem de yerel düzeyde mesleki eğitimle ve istihdamla ilgili var olan sorunlara özellikle yerel düzeyde gerçekçi çözümler üretmek için tasarlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri aşağıdaki gibi saptanmıştır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, “Sürdürülebilir kalkınma için istihdama yönelik mesleki eğitimin durumu nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Bu problem cümlesi çerçevesinde araştırmanın alt problemlerinde şu sorulara yanıt aranmıştır.

Alt Problemler

1. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin *kişisel değişkenlere* (bölüm, cinsiyet, ikametgâh, kiminle yaşadığı, ana-babanın eğitim durumu, ana-babanın iş durumu) göre dağılımı nasıldır?
2. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin, *meslek liselerini seçme amaçları* nelerdir?
3. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin, *kendilerinin mesleki yeterliliklerine* ilişkin düşünceleri nasıldır?
4. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, *staj yaptıkları işyerlerinde ne tür sorunlarla* karşılaşmaktadırlar?
5. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin, okullarında mesleklerini daha iyi öğrenebilmeleri için okullarında ne tür iyileştirmeler istemektedirler?
6. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, okulu bittikten sonra ne yapmayı düşünmektedirler?
7. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, *toplumun kendileri hakkındaki düşüncelerini* nasıl görmektedirler?

8. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, *sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın* (işçi olmanın) toplum tarafından nasıl değerlendirildiğini düşünmektedir?
9. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerine staj yerlerinde nasıl davranılmaktadır?
10. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri *tekrar okudukları okullarını tercih ederler mi?*
11. Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, *okullarında öğrendikleri bilgi ve becerileri staja gittikleri işyerlerinde kullanabiliyorlar mı?*
12. Mesleki eğitimin sorunları ve mezunlarının istihdamına yönelik görüş bildiren işverenlerin kişisel değişkenlere göre dağılımı nasıldır?
13. İşverenler işyerlerinde eleman sıkıntısı yaşıyor mu? Yaşıyorlarsa hangi alanlarda yaşıyorlar?
14. İşverenler işyerlerinde eleman seçiminde hangi ölçütlere öncelik veriyorlar?
15. İşverenler, işyerlerinde stajyer öğrencileri alırken nelere dikkat ediyorlar?
16. İşverenler, işyerlerinde stajyer öğrencilerle ilgili hangi sorunları yaşamaktadırlar?
17. İşverenlere göre Meslek liselerinden mezun çalışanlarının olumlu yönleri nelerdir?
18. İşverenlere göre Meslek liselerinden mezun çalışanlarının olumsuz yönleri nelerdir?
19. İşverenlerin iş yerinde çalışabilecek eleman yetiştiren Meslek liselerinden talepleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Aydın, genelde bir tarım ve turizm kenti olarak bilinmektedir. Ekonomik hayatın temelini oluşturan tarımın ağırlığı sanayi ve ticaret sektöründe yoğun olarak kendini hissettirmektedir. Nüfusunun %55'i geçimini tarım sektöründen sağlamaktadır. Tarımdan sonraki ikinci önemli sektör turizmdir.

Aydın'da her yıl yaklaşık olarak 49.414 öğrencimiz ortaöğretimde eğitim görmektedir. Bu rakamın 21.313 kadarı Mesleki eğitim görmekte ve her yıl yaklaşık olarak 4408 öğrencimiz ise mesleki eğitimden mezun olmaktadır. Mesleki eğitim konusunda doğru adımlar atabilmesi ve doğru yatırımlar yapılabilmesi için mutlaka bölgenin ihtiyaç duyduğu mesleki eğitim ihtiyaç analizinin çıkarılması gerekmektedir. Aynı zamanda, Mezun etmiş olduğumuz öğrencilerin istihdam durumlarının tespiti ve yeterlilikleri hakkında elimizde herhangi bilimsel veriler bulunmamaktadır. Bu olgular, bize mesleki eğitim konusunda yapılacak olan yatırımlarda verilere dayalı bir kılavuz olmamasına yol açmaktadır. Bu çerçevede, eldeki proje sonucunda ortaya çıkacak veriler, Aydın İl Milli

Eğitim Müdürlüğü'nün mesleki eğitim konusunda sağlam adımlar atmasını, doğru yatırımlar yapmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca Aydın ilindeki mesleki eğitim okulları yetkililerinin ve öğrencilerinin, sektörden yetkililerin ve işverenlerin farkındalıkları artırılmış olacaktır.

Sayıtlılar

1. Araştırmanın veri toplama araçları olan anket ve veri toplama araçlarına öğrenciler ve işverenler, gönüllü olarak katıldıkları, sorulara içtenlikle yanıt verdikleri düşünülmektedir.
2. Araştırmanın veri toplama araçları (anket ve görüşme formu), sürdürülebilir kalkınma için istihdama yönelik mesleki eğitimin durumunu saptamak için yeterli olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir.

1. Bu araştırma, Aydın ili Efeler ilçesinde bulunan mesleki teknik eğitimin son sınıfında okuyan öğrenciler ve stajyer çalıştıran işverenlerin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, sürdürülebilir kalkınma için istihdama yönelik mesleki eğitimin durumunun saptanmasıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Mesleki Eğitim Okulları: Mesleki ve teknik eğitim alanında, diplomaya götüren orta öğretim kurumları. (MEB,2017)

Sürdürülebilir Kalkınma: Gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin bugünün ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma.

II. BÖLÜM YÖNTEM

EVREN

Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı meslek liselerinin son sınıflarında okuyan toplam 1100 öğrenci araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır.

ÖRNEKLEM

Araştırma kapsamında Aydın Efeleri ilçesindeki Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 12 meslek lisesinden toplam 620 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmada amaçlı örneklem türü kullanılmıştır. Araştırmanın hedef kitlesi olan meslek liseleri Efeler ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Efeler İlçesinde bulunan meslek liselerinin son sınıfında okuyan öğrencilerle sınırlıdır. Son sınıf öğrencilerinin meslek eğitimlerini büyük oranda görmeleri ve işyerlerine uygulama amaçlı staj için gitmeleri bu seçimde ölçüt olarak kullanılmıştır.

İşverenlerle ilgili çalışma grubu seçilirken ölçüt örneklem yöntemi uygulanmıştır. İşverenlerin işyerlerinde meslek liselerinden gelen öğrencileri stajyer olarak çalıştırma ölçütü aranmıştır. Bu ölçütü karşılayan 25 işveren çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri, nicel ve nitel yöntemlerle toplanmıştır. Öğrencilere ilişkin veriler, anketle (Ek I); işverenlere ilişkin veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formuyla (Ek II) toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları, araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir.

Anket ve görüşme aracı geliştirilirken şu süreçler izlenmiştir: Öncelikle ilgili alanyazın taranmıştır. Alanyazındaki benzer anketler incelenmiştir (Ahlatçı, 2015; ERG, 2012). Daha sonra meslek lisesinden çalışan öğretmenlerle ve okuyan öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda, anket ve görüşme formu soru havuzları oluşturulmuştur. Bu havuzdan seçilen sorularla ölçme araçları hazırlanmıştır. Hazırlanan araçlar, üniversiteden iki ve meslek lisesi öğretmenlerinden 2 ve milli eğitim ilçe müdürlüğünden iki olmak üzere altı uzmanın incelemesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda, ölçme araçlarına son halleri verilmiştir.

Ölçme araçları, meslek liselerindeki meslek kazandırma niteliğini ve işverenlerin meslek liselerindeki eğitim ve stajyerler hakkındaki görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanmıştır.

ANKETLERİ UYGULAMA SÜRECİ

Öğrencilere anketler, okul saatleri içerisinde uygun olan derslerde dağıtılmıştır. Öğrencilere anketlerin amacı ve doldurulması konusunda kısa açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca, anketlerin birinci kısmındaki açıklamaları da okumaları istenmiştir. 640 anket geri dönmüş ve bunlardan 20 tanesi eksik doldurulduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuçta analizler, 620 anket üzerinden yapılmıştır.

İşverenlerden randevu alınarak görüşmeye çalışılmıştır. Görüşmeler, doğrudan görüşme formuna yazılarak kaydedilmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın verilerinin analizinde hem nicel hem de betimsel istatistiklerden frekans ve yüzde ve çapraz tablolar kullanılmıştır. Nitel verilerde sorulara verilen yanıtlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda temalara ayrılmıştır. Her sorudaki temalar, ayrı ayrı sayılarak frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur. Bu tablolar üzerinden de yorumlar yapılmıştır.

III. BÖLÜM

A.) ARAŞTIRMANIN MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNE İLİŞKİN BULGULARI

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin *kişisel değişkenlere* (bölüm, cinsiyet, ikametgâh, kiminle yaşadığı, ana-babanın eğitim durumu, ana-babanın iş durumu) göre dağılımı nasıldır?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.1. Örneklemeye Alınan Öğrencilerin Bölümlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Öğrencilerin Bölümleri	f	%
Mobilya-İç Mekân Tasarımı	4	,6
Giyim Üretim Teknolojileri	4	,6
Endüstriyel Bakım Onarım	5	,8
Tesisat ve İklimlendirme	7	1,1
Yenilenebilir Enerji Teknolojileri	7	1,1
Aile ve Tüketici Hizmetleri	7	1,1
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	9	1,5
Hasta ve Yaşlı Bakım Hizmetleri	9	1,5
İnşaat Teknolojileri	13	2,1
Görüntü ve Ses Sistemleri	16	2,6
Biyomedikal Cihaz Teknolojileri	17	2,7
Büro Yönetimi ve Sekreterlik	19	3,1
Motorlu Araçlar-Elektro Mekanik	23	3,7
Grafik Tasarımı ve Fotoğrafçılık	23	3,7
Metal Teknolojileri-Makine Teknolojileri-Bilgisayar Destekli Makine Ressamlığı	42	6,8
Gıda Teknolojileri-Yiyecek İçecek Hizmetleri	47	7,6
Çocuk Gelişimi-Erkek Çocukluk-Özel Eğitim	51	8,2
Elektrik-Elektronik-Haberleşme-PanoMonitörlüğü-ElektrikliEvAletleri	100	16,1
Bilişim Teknolojileri-WEB Tasarımı-Teknik Servis	104	16,8
Muhasebe ve Finansman-Bilgisayarlı Muhasebe	113	18,2
Toplam	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümleri incelendiğinde 113 (%18,2) tanesinin Muhasebe ve Finansman-Bilgisayarlı Muhasebe, 104 (%16,8) tanesinin Bilişim Teknolojileri, 100 (16,1) tanesinin Elektrik-Elektronik, 251 (%40,5) tanesinin İnşaat Teknolojileri, Görüntü ve Ses Sistemleri, Biyomedikal Cihaz Teknolojileri, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Motorlu Araçlar-Elektro Mekanik, Grafik tasarımı ve Fotoğrafçılık, Metal

Teknolojileri, Gıda Teknolojileri- Yiyecek İçecek Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi, 52 (%8,3) tanesinin Mobilya-İç Mekan Tasarımı, Giyim Üretim Teknolojileri, Endüstriyel Bakım Onarım, Tesisat ve İklimlendirme, Yenilenebilir Enerji Teknolojileri, Aile ve Tüketici Hizmetleri, Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri ve Hasta ve Yaşlı Bakım Hizmetleri bölümlerinde okudukları görülmektedir.

Tablo 3.2. Örneklemeye Alınan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	355	57,3
Kız	253	40,8
Toplam	608	98,1
Bilinmeyen	12	1,9
Toplam	620	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin 253'ü (%40,8) kız, 355'i (%57,3) erkektir. 12 Öğrenci cinsiyetini belirtmemiştir.

Tablo 3.3. Örneklemeye Alınan Öğrencilerin İkamet Yerine Göre Dağılımı

İkamet Edilen Yer	f	%
Kasaba	34	5,5
İlçe	102	16,5
Köy	122	19,7
Şehir	339	54,7
Toplam	597	96,3
Bilinmeyen	23	3,7
	620	100,0

Araştırmada yer alan öğrencilerin 339 (%54,7) tanesi şehir merkezinde ikamet etmektedir. Bunları 122 (%19,7) ile köylerde ikamet edenler ve 102 (%16,5) ile ilçede ikamet edenler izlemektedir. Ayrıca öğrencilerin 34'ü (%5,5) de kasabada ikamet etmektedir. 23 (%3,7) öğrenci ise ikamet ettiği yeri belirtmemiştir.

Tablo 3.4. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Kiminle Bir Arada Yaşadıklarına Göre Dağılımı

Birlikte Yaşanılanlar	f	%
Diğer	1	,2
Yalnız	2	,3
Büyükbaba ve Büyükanne	2	,3
SHÇEK	2	,3
Yurtta	10	1,6
Yakınlarımla	16	2,6
Ailemle	572	92,3
Toplam	605	97,6
Bilinmiyor	15	2,4
	620	100,0

Öğrencilerin 572'si (92,3) aileleri ile birlikte yaşamaktadırlar. 16'sı (%2,6) yakınlarıyla birlikte yaşarken, 10 (%1,6) tanesi yurtta kalmaktadır. 7'si (%1,1) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu yurtlarında, Büyükanne ve Büyükbabaları ile birlikte olmak üzere farklı yerlerde ikamet etmektedirler. 15 (%2,4) öğrenci ise kiminle birlikte yaşadıklarını belirtmemiştir.

Tablo 3.5. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Annenin Eğitim Durumu	f	%
Yüksek Lisans-Doktora	2	,3
Üniversite	13	2,1
İlköğretim	32	5,2
Okumaz-Yazmaz	62	10,0
Lise	87	14,0
Ortaokul	141	22,7
İlkokul	271	43,7
Toplam	608	98,1
Bilinmeyen	12	1,9
	620	100,0

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu incelendiğinde, 271 (%43,7) tanesinin annesinin ilkokul mezunu olduğu, 141 (%22,7) tanesinin annesinin ortaokul mezunu olduğu, 87 (%14) tanesinin annesinin ise lise mezunu olduğu görülmektedir. 2 (%0,3) öğrencinin annesi Yüksek Lisans-Doktora mezunudur. Annesi üniversite mezunu olan 13 (%2,1) öğrenci, ilköğretim mezunu olan 32 (%5,2) ve Okuma Yazma Bilmeyen 62 (%10) öğrenci bulunmaktadır. 12 (%1,9) öğrenci annesinin eğitim durumuna ilişkin bilgi vermemiştir.

Tablo 3.6. Örneklem Alınan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Babanın Eğitim Durumu	f	%
Yüksek Lisans-Doktora	5	,8
Okumaz-Yazmaz	13	2,1
İlköğretim	29	4,7
Üniversite	29	4,7
Lise	98	15,8
Ortaokul	185	29,8
İlkokul	241	38,9
Toplam	600	96,8
Bilinmiyor	20	3,2
	620	100,0

Öğrencilerin babalarının eğitim durumu incelendiğinde, 241 (%38,9) tanesinin babasının ilkokul mezunu olduğu, 185 (%29,8) tanesinin babasının ortaokul mezunu olduğu, 98 (%15,8) tanesinin babasının ise lise mezunu olduğu görülmektedir. 5 (%0,8) öğrencinin babası Yüksek Lisans-Doktora mezunudur. Babası Okuma Yazma Bilmeyen 13 (%2,1) öğrenci, ilköğretim mezunu olan 29 (%4,7) öğrenci ve üniversite mezunu olan 29 (%4,7) öğrenci bulunmaktadır. 20 (%3,2) öğrenci babasının eğitim durumuna ilişkin bilgi vermemiştir.

Tablo 3.7. Örneklem Alınan Öğrencilerin Annelerinin İş Durumuna Göre Dağılımı

Annenin İş Durumu	f	%
Öğrenci	1	,2
Esnaf	11	1,8
Çiftçi	12	1,9
Memur	15	2,4
Emekli	16	2,6
Serbest Meslek	21	3,4
İşsiz	30	4,8
İşçi	79	12,7
Ev Hanımı	417	67,3
Toplam	602	97,1
Bilinmiyor	18	2,9
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerinin annelerinin iş durumu incelendiğinde 417 tanesinin (%67,3) ev hanımı olduğu görülmektedir. 79 (%12,7) tanesinin annesi işçi, 30 (%4,8) tanesinin annesi işsiz, 21 (%3,4) tanesinin annesi ise serbest meslek ile

uğraşmaktadır. Geriye kalan 55 (%8,9) öğrencinin annesi ise öğrencilik, esnaflık, çiftçilik, memurluk gibi işler yapmaktadır. 18 öğrenci (%2,9) annesinin iş durumunu belirtmemiştir.

Tablo 3.8. Örneklem Alınan Öğrencilerin Babalarının İş Durumuna Göre Dağılımı

Babanın İş Durumu	f	%
Öğrenci	2	,3
Mühendis	4	,6
İşsiz	19	3
Memur	47	7,6
Çiftçi	58	9,4
Esnaf	81	13,1
Emekli	105	16,9
Serbest Meslek	105	16,9
İşçi	170	27,4
Toplam	591	95,3
Bilinmiyor	29	4,7
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerinin babalarının iş durumu incelendiğinde 170 (%27,4) işçi olduğu görülmektedir. 105 (%16,9) tanesinin babası serbest meslekle uğraşırken, 105 (%16,9) tanesinin babası emeklidir. 81 öğrencinin (%13,1) babası esnaktır. Geriye kalan 111 (%17,9) öğrencinin babası ise öğrencilik, mühendislik, memurluk gibi işler yapmaktadır. 19 (%3) öğrencinin babası işsizdir. 29 öğrenci (%4,7) babasının iş durumunu belirtmemiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin, meslek liselerini seçme amaçları nelerdir?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.9. Örneklem Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümleri Severek Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	374	60,3
Hayır	241	38,9
Toplam	615	99,2
Bilinmiyor	5	,8
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 374 (%60,3) tanesi seçmiş olduğu bölümü severek seçtiğini belirtirken, 241 (%38,9) tanesi ise bölümlerini severek seçmediklerini belirtmişlerdir. 5 öğrenci (%0,8) ise bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 3.10. Örneklem Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümleri Anne Babalarının İsteği Üzerine Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	123	19,8
Hayır	492	79,4
Toplam	615	99,2
Bilinmiyor	5	,8
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 123 (%19,8) tanesi seçmiş olduğu bölümü anne-babasının isteği üzerine seçtiğini belirtirken, 492 (%79,4) tanesi ise bölümlerini seçerken anne-baba istediği dikkate almadıklarını belirtmişlerdir. 5 öğrenci (%0,8) ise bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 3.11. Örneklem Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümü Sınav Nedeniyle Zorunlu Olarak Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	197	31,8
Hayır	408	65,8
Toplam	605	97,6
Bilinmiyor	15	2,4
	620	100,0

Öğrencilerin seçmiş oldukları bölümü sınav nedeniyle zorunlu olarak seçip seçmeme durumu incelendiğinde, 408 (%65,8) öğrencinin böyle bir zorunlulukla seçim yapmadığı görülürken; 197 (%31,8) öğrencinin seçmiş oldukları bölümü sınav nedeniyle zorunlu olarak seçtiği görülmektedir. 15 öğrenci (%2,4) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.12. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümü Evlerine Yakın Olduğu İçin Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	49	7,9
Hayır	565	91,1
Toplam	614	99,0
Bilinmiyor	6	1,0
	620	100,0

Öğrencilerin seçmiş oldukları bölümü evlerine yakın olduğu için seçip seçmeme durumu incelendiğinde, 565 (%91,1) öğrencinin bu bakış açısıyla seçim yapmadığı görülürken; 49 (%7,9) öğrencinin seçmiş oldukları bölümün bulunduğu okulu evlerine yakın olduğu için seçtikleri görülmektedir. 6 öğrenci (%1) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.13. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Seçmiş Oldukları Bölümü, Bölgede Başka Okul Olmamasından Dolayı Seçip Seçmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	51	8,2
Hayır	563	90,8
Toplam	614	99,0
Bilinmiyor	6	1,0
	620	100,0

Öğrencilerin seçmiş oldukları bölümü bölgede başka okul olmadığı için seçip seçmeme durumu incelendiğinde, 563 (%90,8) öğrencinin bu bakış açısıyla seçim yapmadığı görülürken; 51 (%8,2) öğrencinin seçmiş oldukları bölümün bulunduğu okulu bölgede başka okul olmadığı için seçtikleri görülmektedir. 6 öğrenci (%1) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.14. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Ailelerinde Seçmiş Oldukları Bölüme Ait Meslek Kolunda Çalışan Olup Olmamasına Göre Dağılımı

	f	%
Evet	106	17,1
Hayır	508	81,9
Toplam	614	99,0
Bilinmiyor	6	1,0
	620	100,0

Öğrencilerin ailelerinde seçmiş oldukları bölüme ait meslek kolunda çalışan olup olmadığı sorusu incelendiğinde, 508 (%81,9) öğrencinin ailesinde seçtikleri bölüme ait işkolunda çalışan birey olmadığı görülürken; 106 (%17,1) öğrencinin ailesinde seçmiş oldukları bölüme ait iş kolunda çalışan birey olduğu görülmektedir. 6 öğrenci (%1) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.15. Örneklem Alınan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okula Ortaokul Öğretmenleri Tarafından Yönlendirilip Yönlendirilmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	96	15,5
Hayır	518	83,5
Toplam	614	99,0
Bilinmiyor	6	1,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 96 (%15,5) tanesinin seçtikleri bölüm konusunda ortaokuldaki öğretmenleri tarafından yönlendirildiği; 518 öğrencinin (%83,5) ise ortaokul öğretmenleri tarafından yönlendirilmediği görülmektedir. 6 öğrenci (%1) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.16. Örneklem Alınan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okula İlkokul Öğretmenleri Tarafından Yönlendirilip Yönlendirilmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	35	5,6
Hayır	575	92,7
Toplam	610	98,4
Bilinmiyor	10	1,6
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 35 (%5,6) tanesinin seçtikleri bölüm konusunda ilkokuldaki öğretmenleri tarafından yönlendirildiği; 575 öğrencinin (%92,7) ise ilkokul öğretmenleri tarafından böyle bir yönlendirme görmedikleri bulunmuştur. 10 öğrenci (%1,6) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.17. Örneklem Alınan Öğrencilerin Lise Tercihlerinde Öğretmenleri Tarafından Yapılan Yönlendirmelerin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	212	34,2
Hayır	397	64,0
Toplam	609	98,2
Bilinmiyor	11	1,8
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 212'si (%34,2) lise tercihlerinde öğretmenleri tarafından yapılan yönlendirmenin yeterli olduğunu düşünürken, 397'si (%64) ise yetersiz olduğunu düşünmektedir. 11 öğrenci (%1,8) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.18. Örneklem Alınan Öğrencilerin Tercih Zamanında Mesleki Olmayan Bir Liseye Gitmek İsteyip İstemediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet	343	55,3
Hayır	270	43,5
Toplam	613	98,9
Bilinmiyor	7	1,1
	620	100,0

Öğrencilerin 343 tanesi (%55,3), mesleki olmayan bir liseye gitmek istemişken; 270 tanesi (%43,5) ise mesleki olmayan bir liseye gitmek istememiştir. 7 öğrenci (%1,1) bu konuya ilişkin bir fikir beyan etmemiştir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmamızın üçüncü alt problemi, "Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin, kendilerinin mesleki yeterliliklerine ilişkin düşünceleri nasıldır?" biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.19. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okudukları Okula Girerken Sahip Oldukları Beklentiler

BEKLENTİLER	f	%
Bilmiyorum	1	,2
Tutumlu Olmak	1	,2
Düz Lise Sanıyordum	1	,2
Bölüm Avantajlı Olduğu İçin	1	,2
Sözel Derslere Önem Veriliyor Beklentisi	2	,3
Sportif Faaliyetlere Daha Çok Önem Verilir Beklentisi	2	,3
Aile Etkeniyle Geldim	3	,5
Daha Az Ders Saati Beklentisi	3	,5
Askeri Okula Girebilmek İçin	3	,5
Daha Fazla İşe Yönelik Ders Beklentisi	4	,6
İstediğim Bölüm Bu Okuldaydı	4	,6
Olumsuz Beklenti İle Geldim	7	1,1
Daha Fazla Sayısal Ders Beklentisi	8	1,3
Üniversiteye Gidebilmek İçin	45	7,3
Akademik Beklenti	45	7,3

Üniversiteye Geçiş	48	7,7
Diğer Okullara Göre Daha İyi	62	10,0
Beklentim Yoktu	119	19,2
Mesleki Beklenti	119	19,2
Toplam	478	77,1
Bilinmiyor	142	22,9
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları okula gelirken sahip olduğu beklentiler incelendiğinde, 119 tanesinin (%19,2) mesleki beklentiler ile okula geldikleri görülmektedir. 119 tanesi (%19,2) okudukları okula gelirken herhangi bir beklentisinin olmadığını, 62 tanesi (%10) okudukları okula diğerlerine göre daha iyi olduğu için geldiği ve 48 tanesi (%7,7) de üniversiteye sınavsız geçiş olanağı nedeni ile okudukları okula geldikleri konusunda düşünce belirtmiştir. Bu beklentileri 45 (%7,3) kişi ile akademik beklentiler, 45 (%7,3) kişi ile lise diploması alarak üniversiteye gidebilme beklentisi izlemektedir. Diğer 40 öğrenci ise (%5,2) okudukları okullara ilişkin beklentilerine yönelik farklı düşünceler ifade etmiştir.

Tablo 3.20. Örnekleme Alınan Öğrencilerin Okula Başlamadan Önceki Düşünceleri ile Şimdiki Düşüncelerinin Örtüşüp Örtüşmediğine İlişkin Dağılımı

	f	%
Beklentilerimin Üzerinde Bir Durumla Karşılaştım	112	18,1
Beklediklerim ile Şu Anki Durum Örtüşüyor	229	36,9
Beklentilerimin Altında Bir Durumla Karşılaştım	256	41,3
Toplam	597	96,3
Bilinmiyor	23	3,7
	620	100,0

Öğrencilerin okula başlamadan önceki düşünceleri ile şimdiki düşüncelerinin örtüşüp örtüşmediği değerlendirildiğinde, 112 öğrencinin (%18,1) beklentilerinin üzerinde bir durumla karşılaştığı; 229 öğrencinin (%36,9) beklentilerinin şu anki durumla örtüştüğü ve 256 öğrencinin (%41,3) ise beklentilerinin altında bir durumla karşılaştığı görülmektedir. 23 öğrenci (%3,7) ise bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Tablo 3.21. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okullarında Aldıkları Eğitimin, Onların Kişisel Özelliklerine Uygun Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	320	51,6
Hayır	282	45,5
Toplam	602	97,1
Bilinmiyor	18	2,9
	620	100,0

Araştırmaya dâhil olan 320 öğrenci (%51,6) aldıkları eğitimin kişisel özelliklerine uygun olduğunu belirtirken; 282 öğrenci (%45,5) aldıkları eğitimin kişisel özelliklerine uygun olmadığını ifade etmiştir. 18 öğrenci (%2,9) bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 3.22. Örneklem Alınan Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra Almış Oldukları Mesleki Eğitim İle İlgili Bir İş Yerinde Çalışabilecek Derecede Yeterli Olduklarını Düşünüp Düşünmediklerine Göre Dağılımı

	f	%
Evet, Kendimi Yeterli Görüyorum	279	45,0
Kısmen Yeterli Olduğumu Düşünüyorum	251	40,5
Hayır, Kendimi Yeterli Görmüyorum	75	12,1
Toplam	605	97,6
Bilinmiyor	15	2,4
	620	100,0

Öğrencilerin 279 tanesi (%45) mezun olduktan sonra almış oldukları mesleki eğitimle ilgili bir iş yerinde çalışabilecek derecede yeterli olduğunu düşünürken; 251 tanesi (%40,5) kendini kısmen yeterli görmekte; 75 tanesi (%12,1) ise kendini yeterli görmemektedir. 15 öğrenci (%2,4) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.23. Örneklem Alınan Öğrencilerin Şimdiye Kadar Okullarında Aldıkları Eğitimin Onların Mesleği Öğrenmeleri İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Yetersiz	128	20,6
Kısmen Yeterli	295	47,6
Yeterli	188	30,3
Toplam	611	98,5
Bilinmiyor	9	1,5
	620	100,0

188 öğrenci (%30,3) şimdiye kadar okullarında aldıkları eğitimin mesleği öğrenmeleri için yeterli olduğunu düşünürken; 295 öğrenci (%47,6) kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. 128 öğrenci (%30,3) ise şimdiye kadar okulda aldıkları eğitimin mesleği öğrenmeleri için yetersiz olduğunu düşünmektedir. 9 öğrenci (%1,5) ilgili soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.24. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okudukları Okulların Fiziki İmkânlarının (Atölye, Araç, Gereç vb.) Mesleği Öğrenmeleri İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Yetersiz	190	30,6
Kısmen Yeterli	204	32,9
Yeterli	214	34,5
Toplam	608	98,1
Bilinmiyor	12	1,9
	620	100,0

Öğrencilerin 214'ü (%34,5) okullarının fiziki imkânlarının (atölye, araç, gereç, vb.) mesleği öğrenmeleri için yeterli olduğunu düşünürken; 204'ü (%32,9) kısmen yeterli olduğunu; 190'ı ise (%30,6) fiziki imkânların yeterli olduğunu düşünmektedir. 12 öğrenci (%1,9) bu soruya ilişkin bir görüş belirtmemiştir.

Tablo 3.25. Örneklem Alınan Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenlerinin, Mesleği Öğrenmeleri İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Yetersiz	117	18,9
Kısmen Yeterli	191	30,8
Yeterli	294	47,4
Toplam	602	97,1
Bilinmiyor	18	2,9
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 294'ü (%47,4) meslek dersi öğretmenlerinin mesleği öğrenmeleri için yeterli olduğunu düşünürken; 191'i (%30,8) kısmen yeterli olduğunu; 117'si ise (%18,9) meslek dersi öğretmenlerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. 18 öğrenci (%2,9) bu soruya ilişkin bir görüş belirtmemiştir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, *staj yaptıkları işyerlerinde ne tür sorunlarla karşılaşmaktadırlar?*” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.26. Örneklem Alınan Öğrencilerin Meslek Lisesinde Aldıkları Eğitimin, Staj Yaptıkları İşyerlerinde Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Yetersiz	131	21,1
Kısmen Yeterli	215	34,7
Yeterli	240	38,7
Toplam	586	94,5
Bilinmiyor	34	5,5
	620	100,0

Öğrencilerin meslek lisesinde aldıkları eğitimin staj yaptıkları işyerlerinde yeterli olup olmadığına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 240 öğrencinin (%38,7) aldıkları eğitimi yeterli bulduğu; 215 öğrencinin (%34,7) kısmen yeterli ve 131 öğrencinin (%21,1) ise aldıkları eğitimi yetersiz olarak değerlendirdiği görülmektedir. 34 öğrenci (%5,5) bu soruya yanıt vermemiştir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin, *okullarında mesleklerini daha iyi öğrenebilmeleri için okullarında ne tür iyileştirmeler istemektedirler?*” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.27. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okullarının Fiziki İmkânlarının Daha Gelişmiş Olmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Katılmıyorum	86	13,9
Kısmen Katılıyorum	144	23,2
Katılıyorum	382	61,6
Toplam	612	98,7
Bilinmiyor	8	1,3
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 86’sı (%13,9) okudukları okulların fiziki imkânlarının daha gelişmiş olması sorusuna katılmadıklarını ifade ederken, 144’ü (%23,2)

buna kısmen katıldıklarını; 382'si ise (%61,6) katıldıklarını ifade etmişlerdir. 8 öğrenci (%1,3) bu soruya ilişkin görüş belirtmemiştir.

Tablo 3.28. Örneklem Alınan Öğrencilerin Yapılan Staj Sürelerinin Daha Uzun Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Kısmen Katılıyorum	112	18,1
Katılıyorum	132	21,3
Katılmıyorum	364	58,7
Toplam	608	98,1
Bilinmiyor	12	1,9
	620	100,0

Öğrencilerin 112'si (%18,1) staj sürelerinin daha uzun olması fikrine kısmen katılmakta; 132'si (%21,3) bu fikre katılmakta; 364'ü (%58,7) ise stajların daha uzun olması gerektiği düşüncesine katılmamaktadır. 12 öğrenci (%1,9) ise bu konuda görüş belirtmemiştir.

Tablo 3.29. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okullarında Meslek Derslerinin Daha Fazla Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Katılıyorum	150	24,2
Kısmen Katılıyorum	166	26,8
Katılmıyorum	293	47,3
Toplam	609	98,2
Bilinmiyor	11	1,8
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 150'si (%24,2) meslek derslerinin daha fazla olması gerektiğini düşünmekte; 166'sı (%26,8) buna kısmen katılmakta; 293'ü (%47,3) ise meslek derslerinin daha fazla olması gerektiği düşüncesine katılmamaktadır. 11 öğrenci (%1,8) bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 3.30. Örneklem Alınan Öğrencilerin Meslek Dersi Öğretmenlerinin Daha Yeterli Olması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Kısmen Katılıyorum	175	28,2
Katılmıyorum	211	34,0
Katılıyorum	220	35,5
Toplam	606	97,7
Bilinmiyor	14	2,3
	620	100,0

Öğrencilerin okudukları okullardaki meslek öğretmenlerinin daha yeterli olması gerektiğine yönelik düşünceleri incelendiğinde, 220 öğrencinin (%35,5) bu düşünceye katıldığını; 211 öğrencinin (%34) katılmadığını ve 175 öğrencinin (%28,2) ise bu düşünceye kısmen katıldığını belirttiği görülmektedir. 14 öğrenci (%2,3) bu soruda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Tablo 3.31. Örneklem Alınan Öğrencilerin Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Öğrencilerle Yeteri Kadar İlgilenmesi Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Katılmıyorum	130	21,0
Kısmen Katılıyorum	163	26,3
Katılıyorum	316	51,0
Toplam	609	98,2
Bilinmiyor	11	1,8
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin meslek lisesi öğretmenlerinin öğrencilerle yeteri kadar ilgilenmesi gerektiği yönündeki soruya verdiği yanıtlar incelendiğinde, 316 tanesinin (%51) bu düşüncede olduğu; 163 tanesinin (%26,3) bu düşünceye kısmen katıldığı ve 130 tanesinin (%21) ise bu görüşe katılmadığı görülmektedir. 11 öğrenci (%1,8) bu soruya yanıt vermemiştir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, okulu bittikten sonra ne yapmayı düşünmektedirler?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.32. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okulu Bitirdikten Sonra En Çok Yapmayı Düşündükleri Faaliyetler

	f	%
Çalışmayı Düşünmüyorum	14	2,3
Kendi Mesleğimde İşyeri Açmak İstiyorum	29	4,7
Kendi Mesleğimle İlgili Bir İşyerinde Çalışmak İstiyorum	30	4,8
Üniversitelerin Mesleğime Uygun 2 Yıllık Bir Bölümüne Girmek İstiyorum	89	14,4
Kendi Mesleğimin Dışında Bir Meslekte Çalışmayı Düşünüyorum	147	23,7
Üniversitelerin Mesleğime Uygun 4 Yıllık Bir Bölümüne Girmek İstiyorum	287	46,3
Toplam	596	96,1
Bilinmiyor	24	3,9
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin okulu bitirdikten sonra en çok yapmayı düşündükleri şeyler incelendiğinde, 287 tanesinin (%46,3) üniversitelerin mesleklerine uygun 4 yıllık bir bölümüne girmek istediği; 147 tanesinin (%23,7) kendi mesleklerinin dışında bir meslekte çalışmayı düşündüğü; 89 tanesinin (%14,4) üniversitelerin mesleklerine uygun 2 yıllık bir bölümüne girmek istediği; 30 tanesinin (%4,8) kendi meslekleri ile ilgili bir işyerinde çalışmak istediği; 29 tanesinin (%4,7) kendi mesleği ile ilgili bir işyeri açmak istediği görülmektedir. 14 öğrenci (%2,3) ise çalışmayı düşünmediğini belirtmiştir. 24 öğrenci (%3,9) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3.33. Çalışmayı Düşünmeyen Öğrencilerin Bu Şekilde Düşüncelerine Neden Olan Etkenler

Çalışmayı Düşünmeme Nedenleri	f	%
Bu Mesleği Sevmiyorum	7	50
Kendi Bölümüm Dışında 4 Yıllık Üniversite	2	14,5
Kendi İşimi Kurmak İstiyorum Fakat Sermayem Yok	1	7,1
Mesleğim ile İlgili Bölgede İş İmkânı Yok	1	7,1
Farklı Planlarım Var	1	7,1
Askeriyeye Geçiş	1	7,1
Mesleğin Çalışma Koşulları Ağır	1	7,1
Toplam	14	100

Okulu bitirdikten sonra çalışmayı düşünmediğini ifade eden öğrencilerin, bu düşüncelerine neyin neden olduğuna ilişkin düşünceleri incelendiğinde, 7 tanesinin (%50) eğitimini aldıkları mesleği sevmeyişi; diğer 7 öğrencinin (%50) ise mesleğin çalışma koşullarının ağır olduğu, kendi işini kurmak istedikleri fakat sermayelerinin olmadığı, bölgede iş imkânı olmadığı, farklı planları olduğu gibi nedenler ifade etmişlerdir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, toplumun kendileri hakkındaki düşüncelerini nasıl görmektedirler?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.34. Örneklem Alınan Öğrencilerin Meslek Lisesinde Okumanın Toplum Tarafından Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Takdir Gören	137	22,1
Sıradan	258	41,6
Değersiz	202	32,6
Toplam	597	96,3
Bilinmiyor	23	3,7
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 137’si (%22,1) meslek lisesinde okumanın toplum tarafından takdir gördüğünü; 258’i (%41,6) sıradan olarak değerlendirildiğini ve 202’si (%32,6) ise meslek lisesinde okumanın toplum tarafından değersiz görüldüğünü düşünmektedir. 23 öğrenci (%3,7) bu konuya ilişkin görüş belirtmemiştir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, *sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın* (işçi olmanın) toplum tarafından nasıl değerlendirildiğini düşünmektedir?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.35. Örneklem Alınan Öğrencilerin Sanayi ve Üretim Sektöründe Çalışmanın (İşçi Olmanın) Toplum Tarafından Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Takdir Gören	112	18,1
Sıradan	350	56,5
Değersiz	130	21,0
Toplam	592	95,5
Bilinmiyor	28	4,5
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 112’si (%18,1) sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın (işçi olmanın) toplum tarafından takdir gördüğünü; 350’si (%56,5) sıradan olarak değerlendirildiğini ve 130’u (%21) ise sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın (işçi olmanın) toplum tarafından değersiz görüldüğünü düşünmektedir. 28 öğrenci (%4,5) bu konuya ilişkin görüş belirtmemiştir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerine staj yerlerinde nasıl davranılmaktadır?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.36. Örneklem Alınan Öğrencilerin Staj Yaptıkları Kurumda Kendilerine Nasıl Davranıldığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Çok İyi	245	39,5
İyi	252	40,6
Kötü	42	6,8
Çok Kötü	45	7,3
Toplam	584	94,2
Bilinmiyor	36	5,8
	620	100,0

Öğrencilerin 245’i (%39,5) staj yaptıkları kurumlarda kendilerine çok iyi davranıldığını; 252’si (%40,6) iyi davranıldığını, 42’si (%6,8) kötü ve 45’i (%7,3) de çok kötü davranıldığını ifade etmişlerdir. 36 öğrenci (%5,8) bu soruyu yanıtlamamıştır.

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri tekrar okudukları okullarını tercih ederler mi?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.37. Örneklem Alınan Öğrencilerin Tercih Şansları Olsaydı Yine Okudukları Okulu Seçip Seçmeyeceklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	163	26,3
Hayır	418	67,4
Toplam	581	93,7
Bilinmiyor	39	6,3
	620	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 163’ü (%26,3) tercih şansları olsa yine okudukları okulu seçeceklerini ifade ederken; 418’i (%67,4) ise seçmeyeceklerini ifade etmişlerdir. 39 öğrenci (%6,3) bu soruya yanıt vermemiştir.

On birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on birinci alt problemi, “Meslek liselerinde okuyan son sınıf öğrencileri, okullarında öğrendikleri bilgi ve becerileri staja gittikleri işyerlerinde kullanabiliyorlar mı?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.38. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okulda Öğrendikleri Bilgi ve Becerileri İş Yerindeki Çalışmalarında Kullanıp Kullanamadıklarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	251	40,5
Hayır	134	21,6
Kısmen	205	33,1
Toplam	590	95,2
Bilinmiyor	30	4,8
	620	100,0

Öğrencilerin 251’i (%40,5) okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri iş yerindeki çalışmalarında kullanabildiklerini belirtirken; 134’ü (21,6) kullanamadıklarını ve 205’i (%33,1) ise okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri iş yerlerindeki çalışmalarında kısmen kullanabildiklerini ifade etmiştir. 30 öğrenci (%4,8) ilgili soruya yanıt vermemiştir.

B.) ARAŞTIRMANIN İŞVERENLERE İLİŞKİN BULGULARI

On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on ikinci alt problemi, “Mesleki eğitimin sorunları ve mezunlarının istihdamına yönelik görüş bildiren işverenlerin kişisel değişkenlere göre dağılımı nasıldır?” biçimindedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.39. Örneklemeye Alınan İşverenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	f	%
Kadın	11	40,7
Erkek	16	59,3
Toplam	27	100,0

Araştırmaya katılan işyeri sahiplerinin cinsiyetleri incelendiğinde 11 tanesinin (%40,7) kadın, 16 tanesinin (%59,3) ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.40. Örneklemeye Alınan İşverenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	f	%
Lise	5	18,5
Ön Lisans	2	7,4
Lisans	20	74,1
Toplam	27	100,0

Araştırmaya katılan yöneticilerin eğitim durumları incelendiğinde 5 tanesinin (%18,5) lise, 2 tanesinin (%7,4) Ön Lisans ve 20 tanesinin (%74,1) ise lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3.41. Örneklemeye Alınan İşverenlerin Yaşa Göre Dağılımı

	f	%
23 - 30	8	29,6
31 - 40	15	55,6
41 ve üstü	4	14,8
Toplam	27	100

Araştırmaya katılan yöneticilerin yaşları incelendiğinde 8 tanesinin (%29,6) 23-30 yaş arasında, 15 tanesinin (%55,6) 31-40 yaş arasında ve 4 tanesinin (%14,8) de 41 ve üstü yaşta olduğu görülmektedir.

Tablo 3.42. Örnekleme Alınan İşverenlerin Hizmet Verdikleri Sektörlere Göre Dağılımı

	f	%
Otomotiv	3	11,1
Makina-İmalat	3	11,1
Asansör	2	7,4
Tarım	2	7,4
Elektrik-Dağıtım	2	7,4
Çelik Kapı	1	3,7
Lojistik-Kargo	1	3,7
Metal	1	3,7
Gıda	1	3,7
Yedek Parça	1	3,7
Mobilya	1	3,7
Elektrikli Pano İmalat	1	3,7
Finans	1	3,7
Güvenlik	1	3,7
Panel Radyatör İmalat	1	3,7
Hidrolik İş Makineleri	1	3,7
Alüminyum Profil İmalatı	1	3,7
Enerji Üretimi	1	3,7
Doğal Taş İmalatı	1	3,7
Haberleşme	1	3,7
Toplam	27	100,0

Araştırmaya katılan yöneticilerin 3 tanesi (%11,1) Otomotiv, 3 tanesi (%11,1) Makine-İmalat, 2 tanesi (%7,4) Asansör, 2 tanesi (%7,4) Tarım, 2 tanesi (%7,4) Elektrik-Dağıtım; diğer 15 tanesi ise (%55,5) Çelik Kapı, Gıda, Metal, Mobilya gibi farklı iş kollarında çalışmaktadır.

Tablo 3.43. Örneklemeye Alınan İşverenlerin İşyerlerinde Çalışanların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

	f	%
Okumaz Yazmaz	30	0,9
İlkokul Mezunu	216	6,6
Ortaokul Mezunu	236	7,2
İlköğretim Mezunu	740	22,4
Meslek Lisesi Mezunu	881	26,7
Genel Lise Mezunu	452	13,7
Üniversite Mezunu	712	21,6
Yüksek Lisans-Doktora Mezunu	30	0,9
Toplam	3297	100,0

Araştırmaya katılan işyeri yöneticilerinin çalışanlarının öğrenim durumlarına ilişkin verdikleri bilgilere göre, görüşme yapılan işyerlerinde toplam 3297 çalışan bulunmakta olup; bunların 30'u (%0,9) okuma yazma bilmemekte; 216'sı (%6,6) ilkokul mezunu; 236'sı (%7,2) Ortaokul mezunu; 740'ı (%22,4) ilköğretim mezunu; 881'i (%26,7) Meslek lisesi mezunu; 452'si (%13,7) Genel lise mezunu; 712'si (%21,6) Üniversite mezunu ve 30'u (%0,9) da Yüksek Lisans-Doktora mezunudur.

Tablo 3.44. Örneklemeye Alınan İşverenlerin Kaç Yıldır İlgili Sektörde Çalıştıklarının Dağılımı

	f	%
1 – 5 Yıl	12	44,5
6 – 10 Yıl	4	14,8
11 – 15 Yıl	7	25,9
16 Yıl ve Üstü	4	14,8
Toplam	27	100,0

Yöneticilerin kaç yıldır yöneticilik yaptığı incelendiğinde 12 yöneticinin (%44,5) 1-5 yıl; 4 yöneticinin (%14,8) 6-10 yıl; 7 yöneticinin (%25,9) 11-15 yıl ve 4 yöneticinin de (%14,8) 16 yıl ve fazlasında yöneticilik yaptığı görülmektedir.

Tablo 3.45. Örnekleme Alınan İşverenlerin Kurumlarının Faaliyet Yerlerine Göre Dağılımı

	f	%
ASTİM	8	29,6
Aydın	6	22,2
Umurlu Sanayi Bölgesi	3	11,1
Aydın Organize Sanayi Bölgesi	7	25,9
OSTİM	1	3,7
Koçarlı	1	3,7
Germencik	1	3,7
Toplam	27	100,0

Araştırmaya katılan yöneticilerin bağlı oldukları işyerlerinin faaliyet yerleri incelendiğinde 8 tanesinin (%29,6) ASTİM; 7 tanesinin (%25,9) Aydın Organize Sanayi Bölgesi; 6 tanesinin (%22,2) Aydın Merkez; 3 tanesinin (%11,1) ise Umurlu Sanayi Bölgesi'nde hizmet verdiği görülmektedir. Diğer 3 işyeri (%11,1) ise OSTİM, Koçarlı ve Germencik'te hizmet vermektedir.

On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on üçüncü alt problemi, "İşverenler, işyerlerinde eleman sıkıntısı yaşıyor mu? Yaşıyorlarsa hangi alanlarda yaşıyorlar?" biçimindedir. Bulgular, aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.46. Örnekleme Alınan İşverenlerin İşyerlerinde Eleman Sıkıntısı Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	%
Evet	19	70,4
Hayır	8	29,6
Toplam	27	100,0

Araştırma kapsamında görüşülen yöneticilerin 19'u (%70,4) işyerlerinde eleman sıkıntısı olduğunu; 8'i (%29,6) ise işyerlerinde eleman sıkıntısı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 3.47. Örneklem Alınan İşverenlerin Görüşlerine Göre Eleman Sıkıntısı Olan Alanlar

	f	%
Kaynak, Torna gibi alanlarda eleman sıkıntısı yaşanması	7	21,9
Nitelikli-Kalifiye eleman	5	15,6
Mavi yaka personel eksikliği	4	12,5
Elektrik-Elektronik alanında eleman sıkıntısı	2	6,3
Engelli personel istihdamının olmaması	1	3,1
Teknik alanlarda eleman sıkıntısı	1	3,1
CNC Operatörlüğü alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
İş başvurusu yapılmaması	1	3,1
Yetiştirecek aday bulamama	1	3,1
Oto boyama alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
Mekatronik alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
Metalürji alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
Mesleki eğitim yetersizliği	1	3,1
Marangoz Ustası alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
Elektrik Montaj alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
Meslek lisesi mezunu personel eksikliği	1	3,1
Kalite kontrol alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
Makine Teknikerliği alanında eleman sıkıntısı	1	3,1
	32	100,0

Yöneticilerin hangi alanlarda eleman sıkıntısı yaşadığına ilişkin verdiği cevaplar incelendiğinde, en fazla sıkıntının Kaynak, Torna gibi alanlarda (%21,9) olduğu görülmektedir. Bunu Nitelikli-Kalifiye Eleman Sıkıntısı (%15,6), Mavi Yaka Personel Eksikliği (%12,5) ve Elektrik-Elektronik Alanında Eleman Sıkıntısı izlemektedir. Diğer yandan özel uzmanlık alanlarında (%31,3) eleman sıkıntısı yaşandığı görülmektedir.

On dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dördüncü alt problemi, “İşverenler, işyerlerinde eleman seçiminde hangi ölçütlere öncelik veriyorlar?” biçimindedir. Bulgular, aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.48. Örneklemeye Alınan İşverenlerin İşyerine Eleman Seçiminde Öncelik Verdiği Ölçütler

	f	%
Bireyin yetkinliği, yeterliliği ve deneyimi	15	27,3
Yaş	5	9,1
Bireyin eğitimini tamamlamış olması	5	9,1
Önceki işyeri referansı ya da diğer referanslar	4	7,3
Karakter, saygı, dürüstlük	4	7,3
Bireyin gerekli sertifika ve belgeleri sahip olması	3	5,5
Askerlik durumu	3	5,5
Bireyin mesleğe yatkınlığı	2	3,6
KPSS	1	1,8
Genel müdürlüğün yapmış olduğu sınav ve mülakat	1	1,8
Bireyin çalışmayı sevmesi	1	1,8
İŞKUR ile koordineli olarak çalışma	1	1,8
Bireyin sağlıklı olması	1	1,8
Bireyin sabıkasının olmaması	1	1,8
Bireyin yerleşim yerinin iş yerine yakınlığı	1	1,8
Cinsiyet	1	1,8
Takım çalışmasına yatkınlık	1	1,8
Bireyin maaş tercihi	1	1,8
Bireyin borcunun olmaması	1	1,8
Staj yapmış öğrenciler öncelikli	1	1,8
Disiplin	1	1,8
Bireyin hedefleri	1	1,8
Toplam	55	100,0

Araştırmaya katılan işyeri yöneticilerinin kurumlarına eleman seçerken dikkate aldığı ölçütler incelendiğinde en fazla önem verilen ölçütün işe başvuran bireyin yetkinliği, yeterliliği ve deneyimi (%27,3) olduğu görülmektedir. Bu ölçütü yaş (%9,1), bireyin eğitimini tamamlamış olması (%9,1), önceki işyeri referansı ya da diğer referanslar (%7,3), bireyin karakteri, saygılı olması ve dürüstlüğü gibi ölçütler (%7,3), işe başvuran bireyin gerekli sertifika ve belgelere sahip olması (%5,5), askerlik durumu (%5,5) ve bireyin mesleğe yatkınlığı (%3,6) gibi ölçütler izlemektedir.

On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on beşinci alt problemi, “İşverenler, işyerlerinde stajyer öğrencileri alırken nelere dikkat ediyorlar? ” biçimindedir. Bulgular, aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.49. Örneklem Alınan İşverenlerin Stajyer Öğrenci Alırken Dikkat Ettiği Kriterler

	f	%
Öğretmenlerle veya okul yöneticileri ile görüşmeler yapılıyor	6	15,4
Öğrencilerin akademik başarıları	5	12,8
Saygılı olma, güvenilirlik	4	10,3
Öğrencinin mesleğe yönelik yeterliliği	4	10,3
Kurumumuzun kendi talepleri	3	7,7
Öğrencinin istekliliği	3	7,7
Kurumumuzda ihtiyaç olan bölümlere göre öğrenci seçimi	3	7,7
Öğrencinin kişisel olarak kendini geliştirmesi	2	5,1
Kriter belirlenmiyor, okul gönderiyor	2	5,1
Öğrencinin işe dönük pratikliği ve hızı	1	2,6
Bir kriter yok	1	2,6
Öğrencinin eğitim düzeyi	1	2,6
Öğrencinin bölümüne ilişkin hedefleri	1	2,6
Öğrencinin okulda disiplin cezası almamış olması	1	2,6
Öğrenciden gelen taleplere göre	1	2,6
Öğrenciyi uzun vadede işe alma düşüncesi	1	2,6
Total	27	100,0

Araştırmaya katılan işyeri yöneticilerinin hepsi kurumlarında stajyer öğrenci bulunduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticilerin işyerlerinde stajyer olacak öğrencilerde nelere dikkat ettiklerine ilişkin yanıtları incelendiğinde bu konuda en fazla Öğretmenler veya Okul Yöneticileri ile yaptıkları görüşmeleri (%15,4) kriter olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra Öğrencilerin akademik başarıları (%12,8), Öğrencilerin güvenilirliği ve saygılı olması (%10,3), Öğrencinin mesleğe ilişkin yeterliliği (%10,3), yöneticisi oldukları kurumun kendi talepleri (%7,7), öğrencinin istekliliği (%7,7) ve işyerlerinde hâlihazırda ihtiyaç olan alanlara yönelik stajyer öğrencisi seçmeye dikkat ettikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilere ilişkin daha farklı beklentilere de sahiptirler

On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on altıncı alt problemi, “İşverenler, işyerlerinde stajyer öğrencilerle ilgili hangi sorunları yaşamaktadırlar? ” biçimindedir. Bulgular, aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.50. Örneklem Alınan İşverenlerin Stajyerlerle İlgili Yaşadıkları Sorunlar

	f	%
Sorun yaşanmıyor	13	31,0
Devamsızlık	7	16,7
Staja ilişkin öğrencideki farkındalık eksikliği	4	9,5
Gereksiz ya da çok fazla izin alma	3	7,1
İşi benimsememe	2	4,8
Zaman yönetimi sorunu	2	4,8
Gelişime açık olmama	2	4,8
İşe uyum sorunu	1	2,4
Öğrencinin eğitim aldığı alanın dışında bir kariyer planı olması	1	2,4
Öğrencilerin bölümlerinin staj yapılan alandan farklı olması	1	2,4
Öğrencinin kendini geliştirmemesi	1	2,4
Öğrencinin gerekli prosedürleri yerine getirmemesi	1	2,4
İş yoğunluğu nedeniyle ustaların öğrenciye gerekli desteği sağlayamaması	1	2,4
Öğrencilerin eğitim eksikliği	1	2,4
Özveri eksikliği	1	2,4
İşi eksik yapma	1	2,4
Toplam	42	100,0

Araştırmaya katılan yöneticilerin stajyerlerle ilgili sorunlara ilişkin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, 13 yöneticinin (%31) stajyerlerle ilgili herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade ettiği görülmektedir. Bunun yanı sıra en fazla yaşanan sorunlar devamsızlık sorunu (%16,7), staja ilişkin öğrencideki farkındalık eksikliği (%9,5), öğrencilerin gereksiz ya da çok fazla izin alması (%7,1) olduğu görülmektedir. Bu sorunları işi benimsememe (%4,8); zaman yönetimi sorunu (%4,8) ve gelişime açık olmama (%4,8) izlemektedir.

On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on yedinci alt problemi, “İşverenlere göre Meslek liselerinden mezun çalışanlarının olumlu yönleri nelerdir? ” biçimindedir. Bulgular, aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.51. Örneklem Alınan İşverenlerin Meslek Liselerinin Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşleri

	f	%
Teknik anlamda becerilerinin yüksek olması	13	32,5
İşe uyum	8	20
İşte diğerlerine göre daha başarılı olmaları	4	10
Çalışma disiplini	3	7,5
Gerekli teorik bilgiyi bilmeleri	3	7,5
İsteklilik	3	7,5
Öğrencileri ileri dönük olarak firma bünyesinde işe alma düşüncesi	2	5
Olumlu bir yön yok	1	2,5
Öğrencilerin mesleki yeterlik belgesine sahip olmaları	1	2,5
Firma ve personeli tanıma	1	2,5
Öğrencilerin üretimde kaliteye önem vermesi	1	2,5
Toplam	40	100

Yöneticilerin meslek liselerinin olumlu yönlerine ilişkin düşünceleri incelendiğinde en olumlu yön olarak meslek liselerinden gelen öğrencilerin teknik anlamda becerilerinin yüksek olması (%32,5) olduğunu gördükleri, bunu öğrencilerin işe uyumu (%20), işte diğer öğrencilere göre daha başarılı oldukları (%10), çalışma disiplinine sahip olmaları (%7,5), gerekli teorik bilgiyi bilmeleri (%7,5) ve istekli olmaları (%7,5) düşünceleri izlemektedir.

On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on sekizinci alt problemi, “İşverenlere göre Meslek liselerinden mezun çalışanlarının olumsuz yönleri nelerdir?” biçimindedir. Bulgular, aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.52. Örneklem Alınan İşverenlerin Meslek Liselerinin Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşleri

	f	%
Olumsuz bir yan yok	15	51,7
Öğrencilerin uygulamaya dönük eksiklikleri	2	6,9
Mesleğe yönelik düşük algı	2	6,9
İş devamsızlığı	1	3,4
Ciddiyet eksikliği	1	3,4
Yüksek ücret talebi	1	3,4
Öğrencilerdeki, belgenin tecrübeden daha önemli olduğu algısı	1	3,4
İş yaşamına uyum sorunu	1	3,4
Temel bilgi eksikliği	1	3,4
Bazı öğrencilerin bencil olmaları	1	3,4

Kariyer gelişimi konusunda öğrencilerin sabırsız olmaları	1	3,4
İşi bırakma	1	3,4
Okuldaki eğitim ve staj yapılan kurum arasındaki dengesizlik	1	3,4
Toplam	29	100

Araştırmaya katılan yöneticilerin meslek liselerinin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, yöneticilerin %51'inin meslek liselerinin olumsuz bir yanının olmadığını düşündükleri görülmektedir. Olumsuz görülen yanlar ise öğrencilerin uygulamaya dönük eksiklikleri (%6,9); öğrencilerin mesleğe ilişkin düşük algıları (%6,9) başta olmak üzere iş devamsızlığı (%3,4), ciddiye eksikliği (%3,4), yüksek ücret talebi (%3,4) gibi konulardır.

On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dokuzuncu alt problemi, "İşverenlerin iş yerinde çalışabilecek eleman yetiştiren Meslek liselerinden talepleri nelerdir?" biçimindedir. Bulgular, aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.53. Örneklem Alınan İşverenlerin Meslek Liselerinden Talepleri

	f	%
Daha donanımlı bireyler yetiştirilmesi	10	21,3
Daha fazla uygulamaya dönük eğitim verilmesi	8	17,0
Mesleki eğitim ve iş hayatının uyumlulaştırılması	6	12,8
Herhangi bir talep bulunmamaktadır	5	10,6
Okulda nitelikli eğitim verilmesi	3	6,4
İş etiğine yönelik eğitim verilmesi	2	4,3
Veli, okul, işyeri birlikteliğinin sağlanması	2	4,3
Daha uzun staj sürelerinin ayarlanması	2	4,3
İş koluna uygun öğrenciler gönderilmesi	2	4,3
Asansör tekniklerine yönelik bölümler olması	1	2,1
Boya bölümü açılması	1	2,1
Staj saatlerinin firmaya uygun belirlenmesi	1	2,1
Kurumsallığı yönelik eğitim verilmesi	1	2,1
İŞKUR ile koordineli olunması	1	2,1
Öğrenmeye açık bireyler yetiştirilmesi	1	2,1
Yaz stajı gibi uygulamaların yapılması	1	2,1
Toplam	47	100

Araştırmaya katılan işyeri yöneticilerinin meslek liselerinden talepleri incelendiğinde en yoğun olarak talep ettikleri konunun daha donanımlı bireyler yetiştirilmesi (%21,3) olduğu görülmektedir. Bu talebi, daha fazla uygulamaya dönük eğitim verilmesi (%17), mesleki eğitim ve iş hayatının uyumlulaştırılması (%12,8)

izlemektedir. Ayrıca, okulda nitelikli eğitim verilmesi (%6,4), iş etiğine yönelik eğitim verilmesi (%4,3), veli, okul, işyeri birlikteliğinin sağlanması (%4,3), daha uzun staj sürelerinin ayarlanması (%4,3) ve öğrencilerin staja gönderilirken işkoluna göre gönderilmesi (%4,3) de işyeri yöneticilerinin talepleri arasındadır.

IV. BÖLÜM SONUÇLAR

A) ARAŞTIRMANIN ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN SONUÇLARI

- 1) Araştırmaya katılan öğrencilerin 374 (%60,3) tanesi seçmiş olduğu bölümü severek seçtiğini belirtirken, 241 (%38,9) tanesi ise bölümlerini severek seçmediklerini belirtmişlerdir. 5 öğrenci (%0,8) ise bu soruyu yanıtlamamıştır.
- 2) Araştırmaya katılan öğrencilerin 123 (%19,8) tanesi seçmiş olduğu bölümü anne-babasının isteği üzerine seçtiğini belirtirken, 492 (%79,4) tanesi ise bölümlerini seçerken anne-baba istediği dikkate almadıklarını belirtmişlerdir. 5 öğrenci (%0,8) ise bu soruyu yanıtlamamıştır.
- 3) Öğrencilerin seçmiş oldukları bölümü sınav nedeniyle zorunlu olarak seçip seçmeme durumu incelendiğinde, 408 (%65,8) öğrencinin böyle bir zorunlulukla seçim yapmadığı görülürken; 197 (%31,8) öğrencinin seçmiş oldukları bölümü sınav nedeniyle zorunlu olarak seçtiği görülmektedir. 15 öğrenci (%2,4) bu soruya yanıt vermemiştir.
- 4) Araştırmaya katılan öğrencilerin 96 (%15,5) tanesinin seçtikleri bölüm konusunda ortaokuldaki öğretmenleri tarafından yönlendirildiği; 518 öğrencinin (%83,5) ise ortaokul öğretmenleri tarafından yönlendirilmediği görülmektedir. 6 öğrenci (%1) bu soruya yanıt vermemiştir.
- 5) Araştırmaya katılan öğrencilerin 212'si (%34,2) lise tercihlerinde öğretmenleri tarafından yapılan yönlendirmenin yeterli olduğunu düşünürken, 397'si (%64) ise yetersiz olduğunu düşünmektedir. 11 öğrenci (%1,8) bu soruya yanıt vermemiştir.
- 6) Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları okula gelirken sahip olduğu beklentiler incelendiğinde, 119 tanesinin (%19,2) mesleki beklentiler ile okula geldikleri görülmektedir. 119 tanesi (%19,2) okudukları okula gelirken herhangi bir beklentisinin olmadığını, 62 tanesi (%10) okudukları okula diğerlerine göre daha iyi olduğu için geldiği ve 48 tanesi (%7,7) de üniversiteye sınavsız geçiş olanağı nedeni ile okudukları okula geldikleri konusunda düşünce belirtmiştir.
- 7) Öğrencilerin okula başlamadan önceki düşünceleri ile şimdiki düşüncelerinin örtüşüp örtüşmediği değerlendirildiğinde, 112 öğrencinin (%18,1) beklentilerinin üzerinde bir

durumla karşılaştığı; 229 öğrencinin (%36,9) beklentilerinin şu anki durumla örtüştüğü ve 256 öğrencinin (%41,3) ise beklentilerinin altında bir durumla karşılaştığı görülmektedir.

- 8) Araştırmaya dâhil olan 320 öğrenci (%51,6) aldıkları eğitimin kişisel özelliklerine uygun olduğunu belirtirken; 282 öğrenci (%45,5) aldıkları eğitimin kişisel özelliklerine uygun olmadığını ifade etmiştir.
- 9) Öğrencilerin 279 tanesi (%45) mezun olduktan sonra almış oldukları mesleki eğitimle ilgili bir iş yerinde çalışabilecek derecede yeterli olduğunu düşünürken; 251 tanesi (%40,5) kendini kısmen yeterli görmekte; 75 tanesi (%12,1) ise kendini yeterli görmemektedir.
- 10) 188 öğrenci (%30,3) şimdiye kadar okullarında aldıkları eğitimin mesleği öğrenmeleri için yeterli olduğunu düşünürken; 295 öğrenci (%47,6) kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. 128 öğrenci (%30,3) ise şimdiye kadar okulda aldıkları eğitimin mesleği öğrenmeleri için yetersiz olduğunu düşünmektedir.
- 11) Araştırmaya katılan öğrencilerin 294'ü (%47,4) meslek dersi öğretmenlerinin mesleği öğrenmeleri için yeterli olduğunu düşünürken; 191'i (%30,8) kısmen yeterli olduğunu; 117'si ise (%18,9) meslek dersi öğretmenlerinin yeterli olduğunu düşünmektedir.
- 12) Öğrencilerin meslek lisesinde aldıkları eğitimin staj yaptıkları işyerlerinde yeterli olup olmadığına ilişkin görüşleri incelendiğinde, 240 öğrencinin (%38,7) aldıkları eğitimi yeterli bulduğu; 215 öğrencinin (%34,7) kısmen yeterli ve 131 öğrencinin (%21,1) ise aldıkları eğitimi yetersiz olarak değerlendirdiği görülmektedir.
- 13) Öğrencilerin 112'si (%18,1) staj sürelerinin daha uzun olması fikrine kısmen katılmakta; 132'si (%21,3) bu fikre katılmakta; 364'ü (%58,7) ise stajların daha uzun olması gerektiği düşüncesine katılmamaktadır.
- 14) Araştırmaya katılan öğrencilerin 86'sı (%13,9) okudukları okulların fiziki imkanlarının daha gelişmiş olması sorusuna katılmadıklarını ifade ederken, 144'ü (%23,2) buna kısmen katıldıklarını; 382'si ise (%61,6) katıldıklarını ifade etmişlerdir.
- 15) Araştırmaya katılan öğrencilerin 150'si (%24,2) meslek derslerinin daha fazla olması gerektiğini düşünmekte; 166'sı (%26,8) buna kısmen katılmakta; 293'ü (%47,3) ise meslek derslerinin daha fazla olması gerektiği düşüncesine katılmamaktadır.

- 16)** Öğrencilerin okudukları okullardaki meslek öğretmenlerinin daha yeterli olması gerektiğine yönelik düşünceleri incelendiğinde, 220 öğrencinin (%35,5) bu düşünceye katıldığını; 211 öğrencinin (%34) katılmadığını ve 175 öğrencinin (%28,2) ise bu düşünceye kısmen katıldığını belirttiği görülmektedir.
- 17)** Araştırmaya katılan öğrencilerin okulu bitirdikten sonra en çok yapmayı düşündükleri şeyler incelendiğinde, 287 tanesinin (%46,3) üniversitelerin mesleklerine uygun 4 yıllık bir bölümüne girmek istediği; 147 tanesinin (%23,7) kendi mesleklerinin dışında bir meslekte çalışmayı düşündüğü; 89 tanesinin (%14,4) üniversitelerin mesleklerine uygun 2 yıllık bir bölümüne girmek istediği; 30 tanesinin (%4,8) kendi meslekleri ile ilgili bir işyerinde çalışmak istediği; 29 tanesinin (%4,7) kendi mesleği ile ilgili bir işyeri açmak istediği görülmektedir. 14 öğrenci (%2,3) ise çalışmayı düşünmediğini belirtmiştir.
- 18)** Okulu bitirdikten sonra çalışmayı düşünmediğini ifade eden öğrencilerin, bu düşüncelerine neyin neden olduğuna ilişkin düşünceleri incelendiğinde, 7 tanesinin (%50) eğitimini aldıkları mesleği sevmediğini; diğer 7 öğrencinin (%50) ise mesleğin çalışma koşullarının ağır olduğu, kendi işini kurmak istedikleri fakat sermayelerinin olmadığı, bölgede iş imkânı olmadığı, farklı planları olduğu gibi nedenler ifade etmişlerdir.
- 19)** Araştırmaya katılan öğrencilerin 137'si (%22,1) meslek lisesinde okumanın toplum tarafından takdir gördüğünü; 258'i (%41,6) sıradan olarak değerlendirildiğini ve 202'si (%32,6) ise meslek lisesinde okumanın toplum tarafından değersiz görüldüğünü düşünmektedir.
- 20)** Araştırmaya katılan öğrencilerin 112'si (%18,1) sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın (işçi olmanın) toplum tarafından takdir gördüğünü; 350'si (%56,5) sıradan olarak değerlendirildiğini ve 130'u (%21) ise sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın (işçi olmanın) toplum tarafından değersiz görüldüğünü düşünmektedir.
- 21)** Öğrencilerin 245'i (%39,5) staj yaptıkları kurumlarda kendilerine çok iyi davranıldığını; 252'si (%40,6) iyi davranıldığını, 42'si (%6,8) kötü ve 45'i (%7,3) de çok kötü davranıldığını ifade etmişlerdir.
- 22)** Araştırmaya katılan öğrencilerden 163'ü (%26,3) tercih şansları olsa yine okudukları okulu seçeceklerini ifade ederken; 418'i (%67,4) ise seçmeyeceklerini ifade etmişlerdir.

23) Öğrencilerin 251'i (%40,5) okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri iş yerindeki çalışmalarında kullanabildiklerini belirtirken; 134'ü (21,6) kullanamadıklarını ve 205'i (%33,1) ise okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri iş yerlerindeki çalışmalarında kısmen kullanabildiklerini ifade etmiştir.

B) ARAŞTIRMANIN İŞVERENLERE İLİŞKİN SONUÇLARI

- 1) Araştırma kapsamında görüşülen yöneticilerin 19'u (%70,4) işyerlerinde eleman sıkıntısı olduğunu; 8'i (%29,6) ise işyerlerinde eleman sıkıntısı olmadığını ifade etmiştir.
- 2) Yöneticilerin hangi alanlarda eleman sıkıntısı yaşadığına ilişkin verdiği cevaplar incelendiğinde, en fazla sıkıntının Kaynak, Torna gibi alanlarda (%21,9) olduğu görülmektedir. Bunu Nitelikli-Kalifiye Eleman Sıkıntısı (%15,6), Mavi Yaka Personel Eksikliği (%12,5) ve Elektrik-Elektronik Alanında Eleman Sıkıntısı izlemektedir.
- 3) Araştırmaya katılan işyeri yöneticilerinin kurumlarına eleman seçerken dikkate aldığı ölçütler incelendiğinde en fazla önem verilen ölçütün işe başvuran bireyin yetkinliği, yeterliliği ve deneyimi (%27,3) olduğu görülmektedir. Bu ölçütü yaş (%9,1), bireyin eğitimini tamamlamış olması (%9,1), önceki işyeri referansı ya da diğer referanslar (%7,3), bireyin karakteri, saygılı olması ve dürüstlüğü gibi ölçütler (%7,3), işe başvuran bireyin gerekli sertifika ve belgelere sahip olması (%5,5), askerlik durumu (%5,5) ve bireyin mesleğe yatkınlığı (%3,6) gibi ölçütler izlemektedir.
- 4) Araştırmaya katılan yöneticilerin işyerlerinde stajyer olacak öğrencilerde nelere dikkat ettiklerine ilişkin yanıtları incelendiğinde bu konuda en fazla Öğretmenler veya Okul Yöneticileri ile yaptıkları görüşmeleri (%15,4) kriter olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra Öğrencilerin akademik başarıları (%12,8), Öğrencilerin güvenilirliği ve saygılı olması (%10,3), Öğrencinin mesleğe ilişkin yeterliliği (%10,3), yöneticisi oldukları kurumun kendi talepleri (%7,7), öğrencinin istekliliği (%7,7) ve işyerlerinde halihazırda ihtiyaç olan alanlara yönelik stajyer öğrencisi seçmeye dikkat ettikleri görülmektedir.
- 5) Araştırmaya katılan yöneticilerin stajyerlerle ilgili sorunlara ilişkin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, 13 yöneticinin (%31) stajyerlerle ilgili herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade ettiği görülmektedir. Bunun yanı sıra en fazla yaşanan sorunlar

devamsızlık sorunu (%16,7), staja ilişkin öğrencideki farkındalık eksikliği (%9,5), öğrencilerin gereksiz ya da çok fazla izin alması (%7,1) olduğu görülmektedir. Bu sorunları işi benimsememe (%4,8); zaman yönetimi sorunu (%4,8) ve gelişime açık olmama (%4,8) izlemektedir.

- 6) Yöneticilerin meslek liselerinin olumlu yönlerine ilişkin düşünceleri incelendiğinde en olumlu yön olarak meslek liselerinden gelen öğrencilerin teknik anlamda becerilerinin yüksek olması (%32,5) olduğunu gördükleri, bunu öğrencilerin işe uyumu (%20), işte diğer öğrencilere göre daha başarılı oldukları (%10), çalışma disiplinine sahip olmaları (%7,5), gerekli teorik bilgiyi bilmeleri (%7,5) ve istekli olmaları (%7,5) düşünceleri izlemektedir.
- 7) Araştırmaya katılan yöneticilerin meslek liselerinin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, yöneticilerin %51'inin meslek liselerinin olumsuz bir yanının olmadığını düşündükleri görülmektedir. Olumsuz görülen yanlar ise öğrencilerin uygulamaya dönük eksiklikleri (%6,9); öğrencilerin mesleğe ilişkin düşük algıları (%6,9) başta olmak üzere iş devamsızlığı (%3,4), ciddiyet eksikliği (%3,4), yüksek ücret talebi (%3,4) gibi konulardır.
- 8) Araştırmaya katılan işyeri yöneticilerinin meslek liselerinden talepleri incelendiğinde en yoğun olarak talep ettikleri konunun daha donanımlı bireyler yetiştirilmesi (%21,3) olduğu görülmektedir. Bu talebi, daha fazla uygulamaya dönük eğitim verilmesi (%17), mesleki eğitim ve iş hayatının uyumlulaştırılması (%12,8) izlemektedir. Ayrıca, okulda nitelikli eğitim verilmesi (%6,4), iş etiğine yönelik eğitim verilmesi (%4,3), veli, okul, işyeri birlikteliğinin sağlanması (%4,3), daha uzun staj sürelerinin ayarlanması (%4,3) ve öğrencilerin staja gönderilirken işkoluna göre gönderilmesi (%4,3) de işyeri yöneticilerinin talepleri arasındadır.

ÖNERİLER

Araştırmamızın bulgularına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Mesleki ve teknik lise öğrencilerinin bölümlerini istemeyerek seçenlerin oranı %38,9'dur. Bu nedenle öğrencilerin rehberlik servisleri ve ortaokul sınıf öğretmenlerinin yönlendirme konusunda niteliklerini artırıcı eğitimler verilebilir. Ayrıca yönlendirme süreçleri, sıkı bir biçimde denetlenebilir.
2. Mesleki ve teknik lise öğrencilerinin bireysel farklılıkları göz önüne alınarak meslek eğitimi/uygulamaları yeniden düzenlenmelidir. Bu amaçla bireyselleştirilmiş programlar yapılmalıdır.
3. Öğrencilerin %30,3'ü kendilerini yeterli görmemektedirler. Bu nedenle Mesleki ve teknik eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda, yönetici ve öğretmenler eğitilmelidir. Böylece öğrencilerin eksik kalan bilgi ve becerilerine yönelik ek öğrenme programları uygulanabilir.
4. Öğrencilerin %18,9'u meslek dersi öğretmenlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu çerçevede okul yöneticileri, öğretmenlerin performanslarını ölçmeye yönelik çalışmalar yapabilmesi için denetim ve değerlendirme konularında yetiştirilmelerine yönelik seminerler düzenlenebilir.
5. Öğrencilerin %58,7'si stajların daha uzun olması gerektiğini belirtmektedirler. Bu çerçevede staj uygulama zamanları gözden geçirilerek artırılabilir.
6. Öğrencilerin %61,6'sı, okullarının fiziksel gereksinimlerinin daha fazla olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu nedenle, okullardaki makine/araç-gereç ve diğer donanımların sürekli günün koşullarına göre gözden geçirilebilir.
7. Mesleki ve teknik eğitimin kalitesini yükseltmek için özellikle yeni teknoloji ve pedagojik gelişmeler karşısında öğretmen eğitimi düzenli hale getirilebilir. Böylece öğretmenler günün koşullarına uyarlanmış olurlar.
8. Öğrencilerin yalnızca %4,7'si mezun olduktan sonra kendi mesleğinde çalışacağını belirtmektedir. Bu olgu ara eleman açığını kapatmaya yetmez. Bu durumda öğrenciler için çalışma daha cazip hale getirilebilir.
9. Öğrencilerin %56,5'i "sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın (işçi olmanın)" toplum tarafından sıradan; %21'i ise değersiz görüldüğünü belirtmektedir. Bu durum, mesleki teknik liselerin toplumdaki imajının güçlü olmadığını göstermektedir. Bu nedenle

meslek liselerinin imajlarının güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Bu konuda MEB, YÖK, Üniversiteler, meslek odaları, STK'larının daha etkin ve eşgüdüm içinde çalışmaları yararlı olabilir.

- 10.** Öğrencilerin %67,4'ü tercih şansları olsa yine okudukları okulu seçmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle öğrencilerin okudukları okula aidiyet duygularını güçlendirecek çalışmalar yapılmalıdır.
- 11.** İşverenlerin %70'i işyerlerinde nitelikli eleman sıkıntısı olduğunu ileri sürmektedir. İşveren temsilcileri, MEB, YÖK, Meslek Odaları bir araya gelerek nitelikli insan kaynağı ihtiyacına yönelik analizler yapılabilir ve bu analiz sonuçlarına göre kalkınma planları hazırlanarak titizlikle uygulanabilir.
- 12.** İşverenler işe eleman alırken şu ölçütleri aradıklarını belirtmişlerdir: Yetkinlik, yeterlilik, deneyim, saygılı ve dürüst olmak. Bu konularda öğrenciler daha okurken bilinçlendirebilir. Ayrıca her sektöre özgü aranan niteliklerle ilgili okullar çalışmalar yapıp öğretmen ve öğrencilerini haberdar edebilir.

KAYNAKÇA

- Ahlatçı, M. B. (2015). Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi. Konya: Mevlana Kalkınma Ajansı.
- Aydıncal, M.; Bilgin, M.; Şanöz, F.; ve Demirci, D. (2012). İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim İçin Sektörel Talep Araştırması.
- ERG (2012). Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi. http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/MTE_Durum_Analizi_.pdf Erişim Tarihi: 23/03/2017.
- Karabulut, A. (2007). Türkiye’deki İşsizliği Önlemede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü ve Etkinliği. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, *Uzmanlık Tezi*. Ankara.
- MEB(2017). Meslekî Eğitim Kanunu. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/3.html> Erişim Tarihi: 23/03/2017.
- Özsoy, C. E. (2015). Mesleki Eğitim-İstihdam İlişkisi: Türkiye’de Mesleki Eğitimin Kalite ve Kantitesi Üzerine Düşünceler. *COLLEGES*, 173.
- Yıkılmaz, R. F. (2011). Sürdürülebilir Kalkınmanın Ölçülmesi ve Türkiye İçin Yöntem Geliştirilmesi. *Uzmanlık Tezi*. Ankara: DPT.

EKLER

EK I ÖĞRENCİ ANKETİ

Değerli Öğrenciler,

Bu anket, sizlerin Mesleki Eğitime yönelik bakış açılarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar, yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Kişilerle ilgili olarak yorumlanmayacaktır. **Bunun için ankete adınızı yazmayınız.**

Anket 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgilere ilişkin, ikinci bölümde mesleki eğitime bakış açınıza ilişkin, üçüncü bölümde mesleki eğitimin yeterliğine yönelik düşüncelerinize ilişkin ve dördüncü bölümde de okul bittikten sonraki düşüncelerinize ilişkin sorular yer almaktadır.

Soruları yanıtlarken, her bir soru için size en uygun gelen yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz. Lütfen boş bırakmayınız.

Değerli katkılarınız için teşekkür eder, başarı ve mutluluklar dileriz

A. KİŞİSEL BİLGİLER

Lütfen Bölümünüzün Adını Yazınız:.....

Cinsiyetiniz:	☐ Kız	☐ Erkek								
İkametgâh Adresinizi İşaretleyiniz	☐ Köy	☐ Kasa ba	☐ Belde	☐ İlçe	☐ Şehir					
Kiminle birlikte yaşıyorsunuz?	☐ Aileml e	☐ Yurtta	☐ Yakınlarımla	☐ Yalnız	Diğer (.....)					
Anne ve Babanızın Eğitim Durumunu (X) İşareti ile İşaretleyiniz	Okum az-yazma z	İlkokul	Ortaokul	İlköğretim	Lise	Üniversite	Yüksek lisans - doktora			
Ann eniz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
Bab anız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
Anne ve Babanızın İş Durumunu (X) İşareti ile İşaretleyiniz	İşçi	Çiftçi	Memur	Emekli	Serbest meslek	Öğrenci	Ev hanımı	Esnaf	Mühendis	İşsiz
Ann eniz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bab anız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

B. MESLEKİ EĞİTİME BAKIŞ AÇISI

*Bu okuldaki mesleki eğitimi seçme amacınızla/nedeninizle ilgili aşağıdaki soruların her birinin karşısındaki evet/hayır seçeneğinden birini işaretleyiniz.

1) Seçmiş olduğunuz bölümü, severek mi seçtiniz?	☐ Evet	☐ Hayır
2) Seçmiş olduğunuz bölümü, anne babanızın isteği üzerine mi seçtiniz?	☐ Evet	☐ Hayır
3) Seçmiş olduğunuz bölümü, sınav nedeniyle zorunlu olarak mı seçtiniz?	☐ Evet	☐ Hayır
4) Seçmiş olduğunuz bölümü, evinize yakın olduğu için mi seçtiniz?	☐ Evet	☐ Hayır
5) Seçmiş olduğunuz bölümü, bölgede başka okul olmadığından dolayı mı seçtiniz?	☐ Evet	☐ Hayır
6) Ailende seçmiş olduğunuz bölüme ait meslek kolunda çalışan var mı?	☐ Evet	☐ Hayır
7) Beni ortaokuldaki öğretmenlerim yönlendirdi	☐ Evet	☐ Hayır
8) Beni ilkokuldaki öğretmenlerim yönlendirdi	☐ Evet	☐ Hayır
9) Lise tercihinizde öğretmenleriniz tarafından yapılan yönlendirme yeterli miydi?	☐ Evet	☐ Hayır
10) Mesleki olmayan bir liseye gitmek istediniz mi?	☐ Evet	☐ Hayır

C. MESLEKİ EĞİTİMİN YETERLİLİĞİNE AİT DÜŞÜNCELER

1) Bu okula girerken ne tür beklentileriniz vardı? Kısaca yazar mısınız?			
2) Okula başlamadan önceki düşüncelerin ile şimdiki düşüncelerin örtüşüyor mu?	☐ Beklentilerimin üzerinde bir durumla karşılaştım	☐ Beklentilerim ile şu anki durum örtüşüyor	☐ Beklentilerimin altında bir durumla karşılaştım
3) Bu okulda aldığınız eğitim, kişisel özelliklerinize uygun mu?	☐ Evet	☐ Hayır	
4) Mezun olduktan sonra almış olduğunuz mesleki eğitim ile ilgili bir iş yerinde çalışabilecek derecede yeterli olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐ Evet kendimi yeterli görüyorum	☐ Kısmen yeterli olduğumu düşünüyorum	☐ Hayır kendimi yeterli görmüyorum

*Okulunuzda mesleği daha iyi öğrenebilmeniz için, aşağıda verilen iyileştirmelerin her birinin karşısındaki seçeneklerden yalnızca bir tanesini X ile işaretleyiniz.	Yetersiz	Kısmen yeterli	Yeterli
1) Şimdiye kadar bu okulda aldığınız eğitim, mesleği öğrenmeniz için yeterli oldu mu?			
2) Okulunuzun fiziki imkânlarının (atölye, araç, gereç vb.) mesleği öğrenmeniz için yeterli oldu mu?			
3) Meslek dersi öğretmenleriniz, mesleği öğrenmeniz için yeterli oldu mu?			
4) Meslek lisesinde aldığınız eğitim, staj yaptığınız işyerlerinde yeterli oluyor mu?			

5) Staj yaptığınız işyerlerinde ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz? Lütfen yazınız:	
--	---

*Okulunuzda mesleği daha iyi öğrenebilmeniz için, aşağıda verilen iyileştirmelerin her birinin karşısındaki seçeneklerden yalnızca bir tanesini X ile işaretleyiniz.	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum
1) Okulumuzun fiziki imkânlarının daha gelişmiş olması gerekmektedir.			
2) Yapılan staj süresinin daha uzun olması gerekmektedir.			
3) Okulumuzun meslek derslerinin daha fazla olması gerekmektedir.			
4) Meslek dersi öğretmenlerinin daha yeterli olması gerekmektedir.			
5) Meslek lisesi öğretmenleriniz, öğrencilerle yeteri kadar ilgilenmesi gerekmektedir.			

D. OKUL BİTTİKTEN SONRAKİ DÜŞÜNCELERİNİZ

1) Okulunu bitirdikten sonra aşağıdakilerden hangisini <u>en çok yapmayı</u> düşünüyorsunuz? Lütfen <u>bir tane</u> seçeneği işaretleyiniz.	[] Üniversitele rin mesleğime uygun <u>dört yıllık bir bölümüne</u> girmek istiyorum.	[] Üniversitel erin mesleğime uygun <u>iki yıllık bir bölümüne</u> girmek istiyorum.	[] Kendi <u>mesleğim le ilgili bir işyerinde</u> çalışmak istiyorum.	[] Kendi mesleğimde <u>iş yeri açmayı</u> düşünüyorum.	[] Kendi <u>mesleğim in dışında</u> bir meslekte çalışmak istiyorum .	[] Çalışmayı düşünmüyorum.
2) Yukarıdaki maddelerden <u>Çalışmayı Düşünmüyorum</u> seçeneğini işaretlediysen iz; <u>bunun nedeni</u> <u>olabilecek</u> aşağıdakilerden <u>en öncelikli olan üç tanesini</u> işaretleyiniz.	[] Ailem istemiyor	[] Mesleğim ile ilgili bölgede iş imkânı yok	[] Mesle k için ödene n ücret çok düşük	[] Mesleği n çalışma koşulları ağır	[] Kendi işimi kurmak istiyoru m, fakat sermaye m yok	[] Bu mesleği sevmiyorum Diğer (.....))
3) Meslek lisesinde okumanın toplum tarafından nasıl değerlendirildiğini düşünmekte	[] Takdir gören	[] Sıradan	[] Değersiz			

niz?					
4) Sanayi ve üretim sektöründe çalışmanın (işçi olmanın) toplum tarafından nasıl değerlendirildiğini düşünmekte misiniz?	☐ Takdir gören	☐ Sıradan	☐ Değersiz		
5) Staj yaptığın kurumda sizlere nasıl davranıyorlar?	☐ Çok İyi	☐ İyi	☐ Kötü	☐ Çok Kötü	
6) Tercih şanssız olsaydı yine bu okulu seçer miydiniz?	☐ Evet	☐ Hayır			
7) Okulda öğrendiğiniz bilgi ve becerileri iş yerindeki çalışmalarda kullanabiliyor musunuz?	☐ Evet	☐ Hayır	☐ Kısmen		

EK II

İŞVEREN GÖRÜŞME FORMU

SAYIN.....,

Bu görüşme, sizlerin Mesleki Eğitimin sorunları ve mezunlarının istihdamına yönelik bakış açılarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara vereceğiniz cevaplar, yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Kişilerle ilgili olarak yorumlanmayacaktır. **Bunun için adınızı yazmayacağız.** Görüşmeyi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Cinsiyetiniz: [] Kadın [] Erkek

Eğitim durumunuz	:	
Yaşınız	:	
İşyeriniz hangi sektör alanında çalışıyor?		
Kaç yıldır bu sektörde çalışıyorsunuz?		
İşyerinizin faaliyet yeri neresi?		
İşyerinizde ne kadar çalışan var?		

1. İşyerinizde eleman sıkıntısı yaşıyor musunuz? **Cevabınız evet ise**, hangi alanlarda yaşıyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

2. İşyerinize eleman seçiminde hangi ölçütlere öncelik veriyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

3. İşyerinize stajyer meslek lisesi öğrencisi alıyor musunuz? () Evet () Hayır

Cevabınız evet ise, a) Stajyer öğrencileri alırken nelere dikkat ediyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

4. Stajyer öğrencilerle ilgili yaşadığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....

5. Meslek liselerinden mezun çalışanlarınızın olumlu yönleri nelerdir?

.....
.....
.....
.....

6. Meslek liselerinden mezun çalışanlarınızın olumsuz yönleri nelerdir?

.....
.....
.....
.....

7. İş yerinizde çalışabilecek eleman yetiştiren Meslek liselerinden talepleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

8. Çalışanların eğitim düzeyleriyle ilgili sayısal veriler verebilir misiniz?

Okumaz- Yazmaz	İlkokul	Ortaokul	İlköğretim	Meslek Lisesi	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans- Doktora

